

DEMOKRACIJA

Uredništvo in uprava:
Gorica - Riva Piazzetta 18
Cena: Posamezna št. L. 15.—
Naročnina: Mesečna L. 65.—
Pošt. č. rač. št. 9-18127

Leto I. - Štev. 13

Gorica - Trst, 18. julija 1947

Izhaja vsak petek

Delavstvu v razmišljanje

Sindikati so stara delavska ustanova za obrambo delavca pred kapitalističnim izkoriščanjem. Osnovne značilnosti sindikalov so:

- 1) so to svobodna delavska združenja;
- 2) sindikati niso strankarske organizacije;
- 3) država ne more vsiliti sindikatom svoje volje niti jih ne more sebi podrediti. Glavni smotri sindikatov so:

- 1) organiziranje delavcev,
- 2) borba za izboljšanje pogojev dela (delovni čas, mezde, higijena, kolektivne pogodbe, stavke, kulturni napredek itd.)

Komunistična stranka je po svetu pospeševala sindikalno gibanje z namenom, da ga izkoristi kot orodje svoje volje.

Z zmago komunistične stranke v Rusiji je bilo konec sindikalnih svobod. Sindikati so izgubili vse pravice. V komunističnih državah je sindikatom prepovedano ugovarjati, stavkati, zahtevati povišanje plač ali skrajšanje delovnega časa. Sindikati so dolžni uveljavljati med delavci disciplino (policijska dolžnost), da izvrše strankine sklepe (izvršno propagandna dolžnost). Od sindikatov ni tedaj ostalo prav nič.

Ista usoda je doletela tudi jugoslovanske sindikate. Navajamo nekoliko stavkov iz režimskega tiska, iz katerih se lahko razberejo njihovi novi cilji:

»Cilj ministrstva kakor tudi sindikalnih organizacij je isti, namreč uresničenje plana. Treba je zagotoviti nepretrgano povečanje storitve dela, razširiti tekmovanje na vse naloge plana... zagotoviti delovno disciplino... Naloge sindikatov so splošno seznaniti z uspehi plana vse delavce. Potrebno je razviti to propagando v mnogo širšem obsegu kot do danes potom širših in ožjih sestankov, radijskih zvočnikov, stenskih časopisov, grafikonov, lepakov in slik, raznih gesel, tabel, prehodnih zastavic in drugih propagandnih sredstev.«

Kakor se vidi so dobili sindikati v jugoslovanskem komunizmu Goebelsovo vlogo. Resnici na ljubo moramo navesti tudi kulturno-prosvetne naloge sindikatov:

»Kulturno-prosvetno delo bi moralo v glavnem zajeti široko populariziranje in seznanjenje delavcev s petletnim načrtom. Vse oblike našega kulturno-vzgojnega, propagandnega in agitacijskega dela morajo biti usmerjene v pravcu izpolnitve nalog plana. Niti en delavec ne sme ostati nezajet.«

Toda jugoslovanski delavci, katere je komunistična stranka v opoziciji dvajset let učila kako se mora voditi sindikalna borba, ne morejo tega še pozabiti. Tako je v neki tovarni sklenil sindikat kolektivno pogodbo, v kateri je bilo predvideno povišanje plač. Sindikat je dobil krepko lekcijsko: povedali so mu, da vprašanje plač ni stvar sindikatov, ker določa višino plače država oziroma ljud-

ska oblast, a sindikat ne more iti proti ljudski oblasti. Poleg tega je bila takoj izdana uredba, ki pripoveduje, da bi se v kolektivne pogodbe vnašala določila o plači, sicer pa da je svobodno sklepati kolektivne pogodbe!

Jugoslovanski sindikati so se dvajset let borili proti akordu kot najbolj suženjskemu načinu kapitalističnega izkoriščanja. Prav tako ni nihče smel niti v sanjah omeniti norm.

Danes pa lahko čitamo: »Uvedba realnih norm je ena izmed najosnovnejših nalog sindikalnih organizacij. Od uprav podjetij je treba povsod zahtevati uvedbo akordnega načina plačevanja kjer so za to pogoji.« Ponovno je bilo poudarjeno, da tekmovanje, udarništvo in akord niso samo začasne nujnosti obnove, nego da so načelo in »sistem dela.«

Torej: plan, disciplina, akord, norma, propaganda - so danes cilji sindikatov. Plača in delovni čas se sindikatov nič ne tiče, ker je to stvar ljudske oblasti.

Jasno je, da je med delavskimi množicami zavladalo razočaranje. Toda tudi zanje je OZNA. V raznih tvornicah so bili delavci obtoženi sabotaz ter obsojeni na najtežje kazni. Spričo tako mučnega stanja in gledajoč, kako komunistični ustroj zaslužuje in izkorišča delovno ljudstvo, so imeli nekateri sindikalni voditelji pogum reči:

»Poleg skrbi za proizvod-

njo in tekmovanje bi morali sindikati voditi skrb tudi za najosnovnejše življenjske potrebe delavcev. Obstoji nevarnost, da postanejo sindikalne organizacije privesek upraviteljev gospodarstva. Sindikati so predvsem delavske organizacije in kot take je treba, da v svojem delu postavijo na prvo mesto vprašanja delavskega razreda.«

To je zadnji poskus, da bi se sindikati rešili, toda neuspeli poskus. Za sindikate stoji srp in kladivo in težko onemu, ki dvigne svojo glavo preko propagandno-policijskih dolžnosti jugoslovanskih sindikatov.

Tako je delavstvo komunističnih držav, borec za »delavsko državo«, padlo v izkoriščanje tega obsega, da si ga tudi duhovita domišljija Karla Marxa ni mogla zamisliti niti pri najbolj brezobzirnem kapitalizmu. Danes ne preostaja delavcem Jugoslavije nič drugega, kot da se priključijo splošni narodni fronti demokracije, ki jim edina zagotavlja vse sindikalne svoboščine in s tem možnost, da se kot svobodni ljudje učinkovito borijo za svoje socialne pravice proti vsakemu izkoriščanju. Svoboda je tudi za delavca najboljšo orožje proti izkoriščanju po zasebnem in državnem kapitalizmu.

Tudi delavstvo bo v celoti spoznalo, da oblast, ki je po imenu ljudska in prav zaradi tega zahteva od ljudstva brezpogojno pokorščino, v resnici ni ljudska.

Kanalska dolina

Ustvarimo majhen »švicarski kanton«

Razumljivo je, da je zahteva Slovenske demokratske zveze v Gorici po posebnem statutu, ki naj bi se nanašal in zajamčil pravice slovenskega ljudstva, ki bo ostalo po ratifikaciji mirovne pogodbe v mejah Italije, našla živahen odmev tudi med Slovenci v Kanalski dolini, zlasti še, ker je v eni točki pravic navedena tudi boleča rana te doline: povrnitev italijanskega državljanstva prebivalcem, ki so ga izgubili, ker so naselili hitlerjanski propagandi in deloma pod pritiskom dogovora Hitler-Mussolini optirali za Nemčijo ter tako postali delovna sila ali »krma za topove« nacističnega stroja.

Sedaj, ko so bile izglasovane v italijanski ustavodajni skupščini avtonomije in je bil sprejet sklep, da dobijo Julijska krajina in Furlanija posebne statute, upamo prebivalci naše daline, da bodo rešena različna pereča vprašanja, ki nas težijo že desetletja oz. so nastala po omenjeni optaciji.

Predvsem je za nas važno vprašanje, ki ga bo treba rešiti skupaj z zopetno pridobitvijo državljanstva, namreč vrnitev posestev onim, ki so jih izgubili po optaciji. Nekateri tako prizadejajo domačini so se že vrnili, drugi pa še vedno čakajo v Avstriji. Posestva in hiše teh ljudi ima v rokah poseben zavod »Ente Na-

zionale per le Tre Venezie«, ki je bil nalašč v ta namen ustanovljen in ki je na ta posestva naselil povzročeni Italijane. Le tako je možno, da italijanski listi pišejo o »Val Canale, terra italiana« (n. pr. »Il Gazzettino« 18. 6. 1946). Zlasti se odlikuje nestrpn »Messagero Veneto« (n. pr. 1. 4. 1947), ki gre celo tako daleč, da govori o slovenskem prebivalstvu Kanalske doline, kot da se je po ogromni večini priteplo šele pred kratkim v te kraje in da ga je treba preseliti proč od meje daleč v notranjost države. Značilno je, da ta list čisto preračunano hvali nemške prebivalce, češ da so po večini pripravljeni na sodelovanje ali pa so vsaj tihi in mirni, z namenom, da jih loči od Slovencev.

Res je, da so posamezniki med nemškimi in nemškotarskimi prebivalci naše doline tihi in mirni, toda le zaradi svoje nedavne preteklosti, vendar je večina domačega ljudstva, ne glede na narodnost, občutila in naveličana dolgega fašističnega zatiranja. Po večini je ljudstvo zgolj zaradi obupa in upanja na izboljšanje optiralo za Nemčijo, čeprav je bilo po poreklu in govoricu pretežno slovensko. Zapuščalo je rodno zemljo, čeprav je vedelo, da ni sedem domovin, ne šest, ne pet in tudi niso tri, je samo ena...«

Taka je resnica o naši preteklosti. Sedaj je nastopila doba svobode in demokracije, zato hočemo živeti prebivalci Kanalske doline prosti vsakega strahu, v mirnem in koristnem sožitju: Slovenci, Nemci in Italijani. Hvala Bogu, da je med nami le še malo pristašev starih ozkih in nestrpnih idej. To so le še ljudje, ki so bili zastopniki bivšega fašističnega režima med nami in ki se sedaj boje, da bodo z uveljavljenjem duha in ustanov nove ustave izgubili svoje prvotne položaje in vpliv. Vsi pravi Italijani pa upamo, da je tako njih mišljenje in govorjenje iskreno poudarjajo potrebo, da se v korist vsega prebivalstva doline pravijo stare krivice in postavijo odnošaji med vsemi tremi narodnostmi na podlago demokratične pravičnosti, strpnosti in sodelovanja.

Slovenski prebivalci doline z gotovostjo računamo, da bomo z novo ustavo dobili kot enakopravni državljani šole v svojem jeziku, občine v starih mejah, ki so bile pod fašizmom komasirane in pri katerih so bili nameščeni večinoma nam sovražni uradniki, nevedči našega jezika in da bo tudi slovenski človek imel pravico do javnih služb pri krajevni upravi, poštah, železnici in cestah.

Stari in pristni prebivalci Kanalske doline nismo bili nikoli niti narodni niti politični šovinisti in tudi nocoj čemo to biti. Vse kar zahtevamo so naravne človeške in narodne pravice na podlagi enakopravnosti. Živeti hočemo v miru z vsemi, ki nam te pravice priznavajo in so dobre volje.

Dobro bi bilo, če bi merodajni činitelji že sedaj izpričali takega duha. Čudno se nam zdi, da pri nekaterih namestitvah na javnih upravnih mestih v Trbižu niso upoštevali potreb narodnostno mešanega tukajšnjega prebivalstva. Najvažnejše službe naj dobijo ljudje, ki obvladajo vse krajevne jezike.

Upamo, da bo z novo ustavo prišel tudi nov duh in da bomo tako lahko vsi lojalno in iskreno delali za napredek naše lepe doline, ki ima tako velike izgledne za razvoj tujkega prometa. Ustvarimo z vzglednim sožitjem treh narodnosti majhen »švicarski kanton«, ki bo po svojem prijetnem ozračju privlačen za miru in razvedrila potrebnega tujca.

Resen glas

Tednik Akcijske stranke, ki izhaja v Trstu, je v svoji številki od 6. t. m. prinesel članek pod naslovom: »Prvo: ne zapeljivati. Niti SIAU niti KPJK si ne moreta prisvajati pravice, da sta pristna zastopnika slovenskega ljudstva.«

V zvezi z njihovim trditvijo, da sta edina zastopnika slovenskega ljudstva na STO, članek ostro napada SIAU in KPJK in jima oporeka to pravico.

Poleg tega nas zanima tudi to, kar je tednik »L'Emancipazione« napisal glede odnošajev med Italijani in Slovenci za splošno pomiritev dveh narodov, zato pričujemo dobesedno zaključek članka, ki pravi: »Mi hočemo slišati voljo

slovenskega ljudstva. Mi hočemo spoznati, kakšna so v resnici najbolj pristna čustva tega ljudstva, ki je toliko trpelo pod fašizmom in pod fašizmu, ki danes hrepeni samo po mirnem življenju in delu. To smo mi vedno želeli in Slovenci to vedo. Brez zveza in neposrednega stika s tem ljudstvom ne bomo mogli nikoli nič vedeti, nikoli ničesar razumeti in vsak politični dogovor bo napačen, dvoumen in nestvaren. Medtem ko mi hočemo, da nas to ljudstvo vzljubi, in da ga naše ljudstvo vzljubi.

Zaključujemo: niti SIAU niti KPJK ne moreta danes trditi, da sta edina in pristna zastopnika slovenskega ljudstva. To dejstvo mora biti dokazano in mi nečemo sklepati dogovorov na premičnem pesku politične nestvarnosti.

Najboljši odgovor na ta naša vprašanja nam ne moreta dati niti SIAU niti KPJK, temveč samo slovensko ljudstvo STO, kadar bo moglo svobodno izraziti svojo voljo. To ni samo politična stvarnost, to je točna zavest dolžnosti, ki jih vsak svoboden človek ima nasproti demokraciji. Prva dolžnost pa je: ne zapeljivati!

»Jaz sem proti diktatorjem pa naj so oni v plavi, rdeči, zeleni ali kakršnikoli drugi srjaci, prav tako sem proti njim, kadar so v škrobljeni srjaci.«

C. R. Attlee

Zanimiv razgovor o avtonomiji

Naši javnosti je znano, da se je postavil »Messagero Veneto« odločno proti furlanski deželni avtonomiji, kakor tudi proti Slovincem in njihovim pravicam. Ker pa le ni mogel do živega glavnim zagovornikom furlanske avtonomije s posebnim statutom, trdi, da pravzaprav furlanska avtonomija s posebnim statutom ne pomeni nič drugega kot »odpreti tujcu vrata Italije«. V svoji številki od 12. julija t. l. priobčuje razgovor, ki ga je imel zastopnik tega lista g. prof. Aleksandrom Vigevanijem, odločnim zagovornikom furlanske avtonomije s posebnim statutom. G. Vigevani je s svojimi jedrnatimi in jasnimi odgovori pobil vse trditve zastopnika tega lista in mu med drugim rekel, da stoji javnost bolj na strani avtonomije nego pa proti njej, kar bo jasno dokazal prihodnji čas. Nadalje je poudaril, da so ponovna priseljevanja iz juga, ki se vedno bolj množijo, škodovala enotnosti Furlanije.

Na vprašanje zastopnika lista, kako g. prof. Vigevani opravičuje dejstvo, da se stališče »Furlanskega ljudskega gibanja« krije z zadržanjem, ki ga je izrazila »Slovenska demokratska zveza« z zagovarjanjem široke avtonomije, zahtevajoč dve zakonodajni skupščini, eno v Vidmu in eno v Gorici, »seveda slovensko« (besede lista, op. ured.), je g. prof. Vigevani odgovoril takole: »Zelo me veselijo vedeti, da tudi SDZ zagovarja široko avtonomijo za Furlanijo. V ostalem pa, v kolikor je meni znano, »Slovenska demokratska zveza«, ni podrejena slovenski komunistični partiji. Ni res, nasprotno je lažljivo trditi, da bi morala biti goriška skupščina samo po sebi umevno samo slovenska.«

Razgovor z g. prof. Vigevanijem seveda lista »Messagero Veneto« ni zadovoljil, zato ga imenuje »velikega obtoženca«.

Od srede do srede

10. julija: Poleg Jugoslavije, Albanije, Romunije, Poljske in Madžarske je odklonila udeležbo na pariški konferenci tudi Finska. Češkoslovaška je sprva pristala, po pozivu njenih predstavnikov, naj pridejo v Moskvo na zaslišanje, pa je objavila da ne bo sodelovala. Ta češkoslovaški preklje je po vsem svetu vzdignil veliko presenečenje in razumljivo sočustvanje z žrtvijo. — ZSSR noče pristati na avstrijsko prošnjo za sprejem med Združene narode. — Dosedanji indijski podkralj lord Mountbatten bo postal generalni guverner Hindustana, muslimanski voditelj Mohamed Ali Jinnah pa generalni guverner Pakistana. — Kolumbijski zastopnik je Varnostnemu svetu predložil štiri nove kandidate za tržaškega guvernerja, ki so Panamčan, Čilec, Parjanec in Mehičan. — Romunija je zaprosila za sprejem med Združene narode. — ZSSR je Združenim državam plačala 4.170.000 dolarjev kot del obresti za posojilo po zakonu o najemu in posojili.

11. julija: Bevin je z letalom odpotoval na pariško konferenco o gospodarski pomoči Evropi po Marshallovem načrtu. — Kitajci so ZSSR in Zunanji Mongoliji poslali nov protest zaradi napadov na kitajske divizije v Sinkiangu. — Varnostni svet je imenoval odbor, ki ga sestavljajo zastopniki Avstralije, Kolumbije in Poljske, ki bo imel nalogo zbrati nadaljnje informacije o kandidatih za mesto guvernerja Svobodnega tržaškega ozemlja. — Trgovinska pogajanja med Britanijo in ZSSR so propadla. — V ameriških pristankih že vkrcujejo vojaške dobove za 35 milijov dolarjev, ki jih bo v kratkem prejela Grčija. — Egipt zahteva od Varnostnega sveta, naj Britanci popolnoma izpraznijo Egipt in Sudan. — V Parizu so prišli delegati 14ih držav, ki se udeležujejo konference o gospodarski pomoči Evropi; med vidnejšimi predstavniki sta prišla tudi italijanski zunanji minister Sforza in belgijski zunanji minister Paul Henri Spaak. — Mednarodna konferenca za delo je soglasno sprejela resolucijo o svobodi združevanja.

12. julija: Češkoslovaški preklje udeležbo na pariški konferenci povzroča val komentarjev, ki se vsi strinjajo z dejstvom, da je svet razdeljen na dva dela; komunisti obtožujejo seveda (kakor je to nekoč delal Göbbels) »plutokracije« itd., vsi ostali pa trdijo, da je s tem zadnjim nasilstvom nad Češkoslovaško Sovjetska zveza prelomila zadnje vezi z zahodnim svetom. — V Parizu se je začela obnovitvena konferenca. Vsako državo zastopajo trije delegati. — Celu laburističnemu »Daily Herald« je zdaj svetovni položaj postal jasen, kajti piše: »Značaj in namere sovjetske politike v Evropi so zdaj končno postale jasne.« — Stalin je v Kremiju priredil banket češkoslovaškim gostom. — Grški minister Papandreu je izjavil, da je mogoče obvarovati mir v Grčiji le z zaprtjem meja pred tujimi prevratnimi agenci, ki so najeti, da bi v Grčiji zanesli revolucijo. — Ameriško poljedelsko ministrstvo javlja, da bo letošnja žetev nižja kot lanske leto za 3,6%, vendar za 22,5% višja kot povprečna žetev med 1923 do 1932. — Čilski predsednik in zunanji minister sta zapustila Argentino po enotedenskem obisku. Pri zadnjih razgovorih je bil prisoten tudi urugvajski zunanji minister.

13. julija: Sovjetska zveza vodi proti pariški konferenci močno kampanjo, ki ima pogosto tudi ustrahovalni značaj. — Ameriška vojska in mornarica sta izdelali načrt za ustanovitev zalog strateško važnega gradiva. — V USA so izdelali raketni izstrelak, ki lahko leti 400 km visoko v stratosferi s hitrostjo 9.600 km na uro. Ta novi izstrelak se imenuje »Neptun« ter more preleteti Severno Ameriko v 26 minutah s tovorom 100 kg. — Češkoslovaško odposlanstvo je zapustilo Moskvo. Predsednik, komunist Gottwald, se je Stalinu zahvalil »za globoko razumevanje češkoslovaških potreb«. — Med CSR in ZSSR so sklenili petletni trgovinski sporazum. — V Budimpešti so najeti pretepači

Nadaljevanje na strani 9

Od srede
do srede

(Nadaljevanje s prve strani)

razbili opozicijski shod ter ranili nekoga poslanca opozicije. — Rumunska vlada je negativno odgovorila na ameriško noto o preganjanju opozicije v Rumuniji. Med razlogi navaja rumunski odgovor tudi, da ne more upoštevati pripomb, ki predstavljajo „vmešavanje v rumunsko notranje politične zadeve in zaradi tega nasprotujejo suverenosti države“. — V Parizu so se že drugi sestali predstavniki 16 držav ter razpravljali o načinu ameriške gospodarske pomoči Evropi. Sestanek je bil javen, da se ves svet lahko prepriča o uspešnosti dela držav, katerim je do rešitve važnih gospodarskih vprašanj v Evropi, ne pa samo do goverčenja in lovljenja paragrafov. — V Rim je prispel ameriški trgovinski minister Averell Harriman. — Grški gverilji in albanske tolpe so vdrlj iz Albanije na grško ozemlje in obkolile mesteca Koniko v Epiru. Na kraj so odleteli člani preiskovalne komisije Združenih narodov, da si ogledajo to kršenje grških meja.

14. julija: Moskvska „Izvestija“ napada Švedsko kot prvo izmed manjših držav, ki se udeležuje pariške konference. — V Parizu so imeli na francoski narodni praznik veliko parado, ki so ji poleg predsednika republike prisostvovali tudi zunanji ministri prijateljskih držav, ki se udeležujejo gospodarske konference. — Dopisniki svetovnih listov v Parizu ugotavljajo, da deluje gospodarska konferenca „s takšno hitrostjo in silo, kakršne na neplodnih konferencah zadnjih dveh let še ni bilo“; istočasno pa sovjetska propaganda širi pesimistične glasove. — Italijanski delegat v Parizu grof Sforza je imel številne sestanke z britanskimi in francoskimi diplomati; baje so govorili o italijanski mirovni pogodbi. — Grške čete so pri Konici šle v protinapad in odbile skupine grških, italijanskih, nemških in albanskih gveriljcev. — Predsednik Truman se je sestel z voditelji ameriškega kongresa. Razpravljali so o sprejemu 400.000 evropskih beguncev. — V Parizu so sestavili koordinacijski odbor in štiri tehnične odbore. V izvršnem odboru je zastopanih vseh 16 držav. — Britanska tajna služba je poslala v London poročila o delovanju Mednarodne brigade, ki se zbira v Albaniji na grški meji. — Grška vlada javlja, da so tolpe, ki napadajo Koniko sestavljene iz italijanskih komunistov, nemških vojni ujetnikov ter večjega števila grških muslimanov, ki so po osvoboditvi pobegnili v Albanijo, ker so med vojno sodelovali z Nemci, zdaj pa nastopajo kot „gveriljci“, ki se borijo za „svobodo“. — Ameriški poljedelski minister Anderson je izjavil, da USA nimajo namere pošiljati žito Češkoslovaški in drugim državam, ki premajajo živež „iz drugih virov“.

15. julija: Vsa poročila s pariške konference javljajo, da dela potekajo v ozračju prijateljskega sodelovanja. — V Romuniji so v zadnjih 24 urah zaprli okoli 100 članov opozicije. Med aretiranci je tudi voditelj kmestke stranke Juliu Maniu. — Marshall je v prisotnosti 48 guvernerjev ameriških držav govoril o ameriški notranji in zunanji politiki, USA bodo pomagale evropskim državam, ki so že po tradiciji prijateljske. — V Nürnbergu se je začel proces proti 11 nemškim maršalom in generalom, ki so obtoženi grozodejstev na Balkanu in na Norveškem. — Iz grških krogov poročajo, da so gveriljci začeli napad na Koniko po dovršenih razgovorih med vojaškimi poveljniki Albanije in Jugoslavije.

16. julija: Ameriški delegat Johnson je v Varnostnem svetu na račun Jugoslavije, Bolgarske in Albanije izrekel sledeče besede: „Te države bi se morale zavedati teže nevarnosti, kateri se izpostavljajo pred vsem svetom, ko molijo mir in izzivajo iskro eksplozije, ki bi utegnila zajeti v plamen ves svet“. — Tik pred zlomom anglo-sovjetskih trgovinskih pogajanj je sovjetski minister Mikoljan prišel k angleškemu delegatu ter mu sporočil, da je dobil iz Kremlija nova navodila, po katerih naj nadaljuje s pogajanj. Baje je Stalin sam rešil pogajanja. — General Marshall je izjavil, da so „begunci in deportiranci v ameriškem zasedbenem področju v Evropi zavzniki Združenih držav“. — Dr. Maček, Nagy, Gavrilović in Dimitrov so v imenu hrvatske, madžarske, srbske in bolgarske kmetske stranke poslali britanskemu in francoskemu zunanjemu ministru protest, ker ZSSR njihovim narodom ne dovolj sodelovati na pariški konferenci.

ČITAJTE „DEMOKRACIJO“

ČSR zopet „protektorat“?

Komunizem hodi po stopinjah hitlerizma

Čehi so bili Slovencem vedno vzor malega naroda. Ze Bismark je rekel, da je gospodar Evrope kdor je gospodar Češke. Zaradi tega svojega pomembnega in nevarnega položaja v osrčju Evrope so posvetili izredno pozornost vprašanjem ohranitve in uveljavljanja malega naroda. Izoblikovali so posebno filozofijo in politiko, ki je izhajala iz osnovnega spoznanja, da mora mali narod nadomestiti svojo maloštevilnost z moralno, duševno in telesno kakovostjo. Dolžnosti pripadnika malega naroda so tem večje, čim manjši je. Masaryk je rekel: Mi moramo vedno imeti v mislih, da smo majhen narod z neugodnim zemljepisnim položajem; praktično nam to nalaga, da bi se bolj brigali za svet, več mislili, več dokazali nego drugi; ali po Palackem: vsak zaveden Čeh in Slovak, mora napraviti trikrat toliko nego člani velikih in v ugodnejšem položaju živeti narodov. Drobnost, načrtnost, vsrta in znanstveno delo, oprto na resnico, pravičnost, načelnost, človekoljubnost, svoboda, razgledanost in stvarnost je bilo program Čehov v njih domačem življenju in v njih odnosih do zunanje ga sveta. Povsod so dosledno pobijali površni diletantizem in sanjavo zanešenjaštvo. Čehi so zato najbolj temeljit slovaški narod ne samo na polju znanosti, marč tudi socialne kulture, gospodarstva in politike. Za to se morajo zahvaliti dolgi sklenjeni verigi učiteljev, reformatorjev, zgodovinarjev, filozofov, pesnikov, skladateljev, novinarjev, ekonomistov in politikov od Husa, Komenskoga, Dobrovskega, Kolarja, Šafarika, Palackega, Macha, Havlička, Dvoraka in Smetane do Masaryka in Beneša. Ti veliki možje so s temeljitim proučevanjem lastnosti svojega naroda, njegove zgodovine, sosedov, verskih, kulturnih in političnih tokov in vplivov izdelali in v svojih stvaritvah zapustili življenska pravila svojemu narodu.

Ta visoka kultura, vestnost, natančnost, čut za stvarnost, svobodoljubnost, zvestoba načelom, prijateljstvo in mednarodnim obveznostim niso Čehov ohranile samo pri življenju in pred vsakimi pustolovskimi političnimi ali socialnimi igrami s svojo usodo bodisi v notranji bodisi v zunanji politiki, nego so jim pridobile tudi velik svetovni ugled. Predsednik Beneš je v svojih »Spominih«, ki bodo v kratkem izšli, upravičeno napisal o svojih vtisih iz Združenih držav: »Šele sedaj sem v polni meri razumel, kako ogromen moralni kapital smo si pridobili za republiko v dvajsetih letih našega obstoja in boja za demokratični red... z našim postopanjem, z našo zvestobo... Masarykovi demokratični, z našim napotkom za ohranitev miru...«

Usoda, ki so jo v dobi slabosti evropskih demokracij namenili v Münchenu Češkoslovaški republiko ni bila zaslužena usoda, zato tudi ni obveljala. Takrat so bili Čehi le trenutna žrtev zvestobe svojim idealom. Prav tako pa je nezalužen tudi sedanji položaj bratske republike, četudi se še daleč ne more primerjati s podrejenim položajem Ju-

goslavije. Čehi bodo le težko prenesli ponižanje, ki se ga more v nekem smislu primerjati z nasiljem v Münchenu, katerega jim je prizadejala Sovjetska zveza, ko jih je prisilila, da so morali preklicati svojo že prijavljeno udeležbo na pariški konferenci, ki pravkar razpravlja o izvedbi Marshallovega predloga za gospodarsko obnovo Evrope. Ali bodo Sovjeti sledili Hitlerju in zadali Češkoslovaški republiko nove udarce v novi obliki? Splošno se meni, da bo ta napad na suverenost bratske republike pretrgal zadnjo vez med vzhodom in zahodom.

Samo dejstvo, da je Češkoslovaška republika priglasila svoje sodelovanje, jasno govori, kakšno je resnično razpoloženje češkega in slovaškega naroda, ki ga ne more prikriti prav nobena od zunaj zaukazana utemeljitev tega preklica. Češkoslovačkom bo to ponižanje samo vzpodbuda, da se v duhu svoje dosledne borbe za nezavisnost rešijo vsakršnega varuštva. Čehom je bil en »protektorat« dovolj.

Čehoslovaki so si ohranili od vseh slovanskih narodov in kljub vsemu pritisku največ neodvisnosti tudi nasproti Sovjetom. Na čelu države je ostal demokratični predsednik, prožni učencen načelnik Masaryk. Ohranili so si v bistvu demokratski ustroj, obstoj več strank in svobodo tiska. To so zadostni pogoji, da se obvarujejo pred uvedbo totalitarne diktature, ki bi se nad tako kulturnim narodom s tako demokratično preteklostjo nikakor ne obnesla. Beneš je rekel, da je ustroj ene stranke enak izgubljeni svobodi. Masarykov sin Jan odločno odklanja podražavljenje duha, Zenkl pa se upira, da bi srce Evrope premaknili proti vzhodu. Stališča teh mož so nam poročila, da bo Češkoslovaška republika kljubovala novim pritiskom

Najhitrejša konferenca

V Parizu plodno delajo

Zadnjič smo poročali, da se bo prihodnje dni pričela v Parizu konferenca o gospodarski obnovi Evrope na podlagi Marshallovega načrta, danes, komaj teden dni pozneje, moremo poročati, da se je konferenca z uspehom že zaključila. S tem pa ne mislimo reči, da je konferenca svoje delo že do kraja izvršila. Narobe! S svojim prvim zasledenjem je izvršila šele temeljna pripravljala dela, je postavila ogrodje, na katerem naj se zgradi obnovljena Evropa.

Prvi sestanek odposlancev 16 evropskih držav se je vršil v soboto 12. t. m. predpoldne. Okrog zelene mize je sedelo 48 delegatov in 7 zunanjih ministrov, ko se je dvignil francoski zunanji minister Bidault in kot hišni gospodar ter eden izmed sklicateljev konference, isto otvoril. Zanimal je sovjetske obtožbe, da se Francija in Britanija hočeta vmešavati v neodvisnost evropskih držav in da ustvarjati protiruski blok. Z zahvalo Združenim državam za ponudeno pomoč je Bidault zaključil svoj govor poudarjajoč strogo gospodarski in tehnični značaj konference. Angleški zunanji minister Bevin, ki je nato povzel besedo, je obžaloval, da nekatere države niso sprejele vabila in poudaril, da so vrata konference še vedno

in vstrajala na poti svojega zgodovinskega izročila.

V tem položaju Češkoslovaške republike ne vidimo od Sovjetov taktično dovoljenega okna v železni zavesi, mostu ali zveznega člena med vzhodom in zahodom, marveč od njih izsiljeno spoštovanje pred kulturno višino malega naroda, katerega demokratičnemu ponosu so zadali kratkoviden in neodpustljiv udarec. V tem smislu deloma soglašamo z ugotovitvijo srednjeevropskega dopisnika pariškega tednika »La Tribune des Nations«, da se doslej na Češkoslovaško republiko niso nanašale govorice o »železnem zastoru«. S tem dejstvom si je treba razložiti tudi začudenje sedanjega totalitarnega jugoslovanskega režima, da pristaši češkoslovaških strank trpe zanj neugodno pisanje listov »Svobodne Slovo« (glavno glasilo češkoslovaške narodno socialistične stranke), »Lidove demokracije« (glavno glasilo češkoslovaške stranke) in »Pravo lidu«, (glavno glasilo češkoslovaške socialno demokratske stranke.) Sedanji jugoslovanski totalitarni režim naravno marsičesa ne razume, kar se godi v Češkoslovaški republiko in kar se ne sme goditi pri nas. Čudi se, da so Čehoslovaki ohranili še toliko svobode, o kakršni pri nas ni nobenega sledu več in ki moti na eno struno navajenih posluh totalitarnih oblastnikov vseh ostalih slovanskih narodov.

Svetovna javnost budno sledi dogodkom v bratski Češkoslovaški republiko, ki se nahaja v presenetljivo podobnem položaju, v kakršnem se je nahajala leta 1939, samo s to razliko, da je komunizem nadomestil nacizem. Kakšen bo odgovor demokracij? Verujemo, da bodo spregovorile velike simpatije, ki jih ta mali slovanski narod uživa po vsem svetu.

odprta vsem, ki hočejo sodelovati. Po govoru, ki ga je imel še italijanski zunanji minister grof Sforza, v katerem je prikazal, da bi Italija, Francija, Švica in Avstrija s sodelovanjem na hidroelektričnem polju lahko dale Evropi 50 milijonov kw električne sile, je bil sestavljen odbor z nalogo, da sestavi poslovni in delovni program posvetovanj. Bevin, ki po soglasnem sklepu predseduje konferenci, je zaključil to prvo sejo z opazko, da je to brezdvomno najbolj urna konferenca, kar jih je videl.

V ponedeljek 14. t. m. je konferenca nadaljevala s svojim delom. V „odbor za skladno sodelovanje“ (vzporeditveni odbor) je vsaka država imenovala svojega člana. Poleg tega odbora je bil ustanovljen „izvršilni odbor“, ki naj pomaga „vzporeditvenemu odboru“.

V torek 15. t. m. je bila zadnja skupna konferenca vseh 16 držav. Na njej so bili najprej sprejeti predlogi glede tehničnih pododborov. V vsakega teh pododborov, ki se bodo bavili s prehrano, poljedelstvom železom, jeklom, prevozi, gorivom in električno silo in v prihodnjih tednih zbrali vse potrebne podatke, so bili sporazumno imenovani zastopniki najbolj prizadetih držav.

Vsi govori, ki so bili izrečeni

„Kakor ve vsakdo, ki ima pogum pogledati dejstvom v oči, je Sovjetska zveza upravljana po tako absolutistični diktaturi kot nobena druga diktatura na svetu.“

F. D. Roosevelt v govoru ameriškega mladinskega kongresu 10. II. 1940.

„V jugovzhodni Evropi so države, v katerih vemo, da ni svobode. Kljub temu nas silijo, da jih imenujemo najbolj demokratske države na svetu.“

Češki tednik „Dnešek“ od 17. 4. 1947.

na tem sklepnem sestanku, so bili prežeti z željo po širokogrudnem sodelovanju med evropskimi državami. Belgijski ministrski predsednik Spaak je opozarjal na prijateljski duh, ki preveva Belgijo, Nizozemsko in Luksemburško, ki so v duhu sodelovanja osnovele skupno carinsko ozemlje „Benelux“ (začetne črke deželnih imen). Bidault je omenil, da prizigajo naloge, ki si jih je dala konferenca, tuč novim nadam za bodočnost Evrope. Bevin je zborovanje zaključil z besedami: „Menim, da se lahko poslovljmo v prepričanju, da hrepnijo vsi narodi, da bi se sporazumeli, če to svobodno lahko napravijo“.

Glavno zasledenje obnovitvene evropske konference je bilo s tem za enkrat zaključeno. Sedaj bodo zasedali pododbori in na podlagi podatkov, ki jih bo dala vsaka država, pripravili predloge za načrt, po katerem naj bi se izvedla gospodarska obnova Evrope in pritegnila pomoč Združenih držav.

OZNA - naša sramota

Kdo ne pozna zloglasne fashične OVRE, kdo ni trepetal pred nacistično „Gestapo“, kdo ni slišal o grozodejstvih bolševiške „Čeke“ in poznejše GPU? Ali je kdo med Slovenci in Jugoslovani sploh, ki ne bi vedel, kaj je v slovenskem javnem in zasebnem življenju komunistična OZNA? Vse te nedolžne kratic so bile, odnosno so za prizadete državljane in za človeštvo znak strahu, preganjanja, tajnega zasledovanja, prisilskovanja, ugrabitev in ubijanja človeških žrtev brez obrambe, brez zakona in brez sodnika. Le v črnem srednjem veku so bila temna obdobja, v katerih so se pojavljala od časa do časa tajna sodišča, ki so nam znana iz nemške zgodovine pod za človeka in za človeško kulturo sramotnim imenom „Fehmgericht“. In tako bo tudi naše stoletje prešlo v zgodovino s črnim madežem od države ustanovljenih in organiziranih tajnih organizacij, ki so pod vodstvom moralno otopenih in brezčutnih voditeljev kot so Dzeržinski, Jagoda, Himmler, Bocchini, Ranković itd. vohunile, zalezovale, preganjale, udarale v domove, odpirale pisma ter ubijale v imenu in po nalogu državnega režima vsakega človeka, ki si je drznil drugače misliti kakor ukazuje in zahteva diktatorska vlada.

Taka tajna organizacija je tudi OZNA. Ona je največji znak, da sedanja Jugoslavija ni pravna, pač pa policijska država. Ni mesta, kraja in vazi na širnem jugoslovanskem ozemlju, kjer ne bi ostajala in ne zahtevala človeških žrtev. Njeno zločinsko teroristično delovanje pa ni ostalo omejeno na nesrečno Jugoslavijo, ampak se je razbohotilo tudi na našo Primorsko in celo na cono A, ki je pod upravo zapadnih zavznikov. Organizacija OZNE je razpredena po vsem našem ozemlju. Ni mesta invasi, kjer ne bi imela OZNA svojih vohunov in pomagačev. So to moralno propadli ljudje ali delomrnezni in celo nezodoreli mladeniči, ki so pripravljene brez premisleka obrtoma izvršiti vsak zločinski ukaz OZNE. Plačani sluge OZNE so se že s tem, da so se zapisali tej organizaciji, sami izločili iz človeške družbe. In skozi rodove se bo slovenski narod spomi-

Skupno zasledenje vseh 16 držav je predvideno za zadnje dni avgusta; takrat se bodo v Parizu zopet zbrali vsi glavni delegati šestnajstice in na skupni konferenci preresetali poročila, ki ga bodo potem predložili Ameriki.

Smo šele v začetnem obdobju nove tako zvahe „pariške konference“, vendar njen razvoj in potek opravičujeta najboljše nade. Zgovorno pričata, da si evropski narodi žele medsebojnega sporazuma in ustvarjalnega dela. Še več! Sporazum in obnova sta možna, če se državam da možnost, da se svobodno gibljejo, brez pritiskov odločajo in če ne iznašajo na polje mednarodnega sodelovanja sebičnih idejnih, političnih in gospodarskih teženj. Po tolikih brezplodnih in že mučnih dosedanjih konferencah nam daje Pariz dokaz, da je duh demokracije, ki je ideja svobode, enakopravnosti, strpnosti in sodelovanja, nujni in edini pogoj mednarodnega napredka ni miru.

njal te sramote na svoji časti.

OZNA je onečastila ime Jugoslavije. Ali v zadoščenje in v uteho nam je, da ni ona izraz moralnega in pravnega čuta in volje slovenskega, hrvatskega in srbskega naroda, ampak stvor komunističnega režima, ki ga je s prevaro in nasiljem od zgoraj vsitila peščica zunaj vzgojenih komunistov.

Ne bomo naštevati žrtev OZNE. V zadnjih hudih letih je samo v coni A zraslo njih število na stotine. So to v ogromni večini nedolžne žrtve, čijih greh je bil, da so mislile s svojo glavo in ravnale po svoji vesti, da se niso hotele pokoriti ukazom raznih komunističnih odborov, da so sprejele kako službo pri zaveznikih, da niso hodile na mitinge, da so upravičeno kritizirale upravno in gospodarsko nesposobnost raznih aktivistov, skratka, da niso hotele misliti slepo na povelje in upogibati svoje hrbtenice.

Pred porotnim sodiščem v Trstu so že začeli dajati račune nekateri ozni „uslužbenci“, za svoje zločine. Žalibog, dosti zločinov je še nezakonanih. Četudi bi ostali ti zločini za vedno brez zaslužene kazni, naš demokratični narod je izrekel svojo sodbo nad njimi in nad izvrševalci teh zločinov. Prišel bo čas, ko se bo vrnil pravni red, ko se bodo zločinci vračali v svoje domove, ko bodo njihova imena šla od ust do ust kakor Kajnovi ime, ko ne bodo več našli skrivališča med slovenskim narodom. Vsak zločin zahteva pravično kazen.

Med nami in med OZNO in vsemi njenimi ljudmi, tudi oni, ki odobravajo zločine te tajne komunistične kriminalne družbe, je in ostane nepremostljiv prepad. Kdor je mož, ki ima trhico morale, poštenja in državljanskega poguma v sebi, ne more odobravati tega, kar OZNA dela pri nas. In ker vemo, da je naš narod v svoji ogromni večini pravicoljuben in pošten, je skrajni čas, da se z vsemi svojimi močmi upre narodno čast ponižujočemu delu OZNE med nami in da postopa z njenimi pomagači tako, kakor zasluži najeti nepošten človek. To zahteva od našega naroda njegovo človeško dostojanstvo, njegova narodna čast in spoštovanje do člove

kove svobode, za katero smo se borili pet in dvajset let pod fašizmom in se moramo boriti še danes, da ne pademo pod še hušje suženstvo rdečega neofašizma.

OZNE ni bilo in je ne bo, naš narod pa je bil in bo. Kakor so čez noč izginiti Gestapovci in Ovrovci, tako se

bodo čez noč pogreznili v tla Oznovci. Zato pokoncu glave in strah v stran! Kdor je mož s trdno hrbtnico, se ne bo bal nobenih krivičnih groženj in se načelno ne bo pustil ustrahovati od nobene tajne policije. Take nečastne organizacije lahko uspevajo le na račun nemožate strahopetnosti.

je danes slabše kakor pred dvema letoma.

Res je, da nima smisla uvažati tovore papirnatih lir v cono B za drva, meso, jajca, maslo, teleta in sir, res pa je tudi, da med našim ljudstvom ni takega tepca, ki bi kaj podobnega nameraval. Zato bi bilo prav, da si avtor tega genialnega odkritja zatakne podobne cvetke za svoj klobuk. Če nismo danes že vsi goli in bosí, prav gotovo ni zasluga gospodarskih strokovnjakov, ki se nam vsiljujejo z nasveti, temveč dejstva, da si zna narod v stiski sam pomagati.

Pozivu: »Imejmo vendar zaupanje v naše oblasti, ki vedo, kaj delajo«, nočemo slediti. »Führer že ve, kaj dela«, Mussolini ima vso dno pravo, so ponavljali podrepniki in gnali narode v pogubo. Godrnjamo z vso vneto proti takemu ponavljanju že žalostno preizkušene zgodovine.

Glede kulturnih dobrin moramo priznati, da oblast

svojih lastnih prireditelj ne moti, da bi se pa ljudstvo zabavalo ali izobraževalo po svoje pa niti misliti ni. Omejene so seveda po programu kakor po vsebini in to v taki meri, da jih ni več mogoče smatrati kot dobrine, temveč kot neužitno nacistično propagando.

Z »novo stvarnostjo« se torej ni mogoče sprijazniti tudi če jo primerjamo s stajanjem med vojno. V tem pogledu smo si popolnoma edini z godrnjači drugih »novotvorb« kakor Poljske, Romunije, Bolgarije, Albanije, »nove« Jugoslavije in »najnovejše« Madžarske. Ljudski glas pravi, da so te novotvorbe kukavičja jajca, ki jih je zlegla ptica Vzhoda. Eno jajce se je na Dunaju spridilo.

Je pa še tisoč drugih razlogov godrnjanja. Zato bomo godrnjali dalje, dokler ne mine našega naroda potrpežljivost in takrat vedite, da trenutek »popolne« osvoboditve ni več daleč!

»Godrnjač«

LEVSTIKOVE MISLI

„Reči se mora, kar je treba. Resničnost je dolžnost, uljudnost ne... Jaz torej ne zagovarjam niti krivične niti strastne, niti prevzetne kritike, a še manj zagovarjam nezasluzeno, nepotrebno hvalo, katera ena sama dostikrat mnogo več podere nego deset preostrih kritik.“ — To naj si zapomnijo vsi totalitarci, ki ne dopuščajo prav nobene kritike nego samo klečeplazenje!

„Ministri prihajajo in odhajajo, vlade hitro teko druga za drugo, kakor po travnikih senca, ki jo delajo naglo gnani oblaki. Ministri odhajajo, narodi ostajajo.“ — To naj si zapomnijo vsi totalitarci, ki predrzno izenačujejo narod s stranko in menijo, da je njih oblast večna!

„Življenje človeško podobno je vodi, ki vsaka po svoji strugi hodi.“ — To naj si zapomnijo vsi totalitarci, ki hočejo ponižati človeško družbo v enakomerno čredo!

„V glavnih stvareh: v ljubezni do naroda in domovine, v poštenosti, v resnicoljubju, v boju zoper svoje nasprotnike smo in moramo biti vsi složni, a v drugih rečeh smo in hočemo biti vsi svobodni.“ — To naj si zapomnijo vsi totalitarci, ki mesto narodne enotnosti nestrpnostno zahtevajo enotnost v eni stranki!

„Pošten človek vse laže pretrpi nego očitek, da je izdajalec svojega naroda!“ — To naj si zapomnijo vsi totalitarci, ki se ne pomišljajo proglasiti ves svoj narod za izdajalca, če pokorno ne sledi oblasti nasilne manjšine!

Godrnjači

Z ozirom na dejstvo, da posveča dirigirani tisk množičnemu pojavu godrnjačev veliko pažnjo, sem mnenja, da tudi svobodni tisk tega vprašanja ne sme prezreti. Zdi se, da postajajo godrnjači politični činitelj velike važnosti. Pismarji, ki polnijo kolone totalitarnega tiska, se čudom čudijo, odkod se jemljejo ti nezadovoljneži v takem številu. Toda to začudenje ne bo povsem pristno! Preveč je podobno začudenju pijanca, ki pije načeloma le rdeče vino, kljub temu pa dobiva vijoličast nos.

Kaj pravi o godrnjačih znanost? Kaj pravijo godrnjači sami o sebi in kako se branijo težkih očitkov, ki padajo na njih naslov?

Ugledni nemški znanstvenik dr. honoris causa, Švajghart Halemaul, (ta naziv so mu nadeli v nemškem koncentracijskem taborišču tolikokrat, da je na svoje pravo ime pozabil), piše v svoji knjigi, ki je izšla letos spomladi v Leipzigu, takole:

»Kronični godrnjači« so ljudje s prirojenim občutkom nezadovoljstva in majne vrednosti, ki ga ne priznavajo ne sebi ne drugim. Vzroke svojih neuspehov v življenju podtikajo svoji okolici. Bolniki te vrste družbi niso nevarni in uživajo v vseh kulturnih in nekulturnih deželah svobode gibanja. Njih število je stalno. S psihiatri prihajajo v stik redko in brez prisilnega jopiča. Vedno so prepričani, da je zdravnik bolan. Uspehi pri zdravljenju so neznatni.

Od časa do časa se pojavlja v družbi druga vrsta godrnjačev, ki jih hočemo imenovati »akutne godrnjače«. Ti ne nosijo kali bolezní v sebi, pač pa so skrajno občutljivi za zamaževalci za okužene socialne in gospodarske organizme ter političen pritisk. Njih razširjenost rase od zapada proti vzhodu in predstavljajo od politične

razvodnice Settina-Trsta dalje že veliki večino. Ti so zelo nevarna »sedma kolona«. Svoboda kretanja teh ljudi pa rase v obratni smeri od vzhoda proti zapadu. Zdravnikov ne obiskujejo, ker niso bolni, pač pa izgubijo mnogo časa z neprijetnimi opravki pri oblasteh in bivanjem v zaprtih ali z žico obdanih stajah. Kljub temu se množijo pod izdatnim političnim pritiskom z neprijetno naglico in morda prav zaradi njega. Zatreji jih je mogoče le z uvedbo človeških pravic in državljskih svoboščin, ki jih zahtevajo. Sušmar ali zlobnež obe opisani vrsti godrnjačev rad zamenja.

Čujmo sedaj še godrnjače, kako se otepajo očitkov totalitarnega tiska!

Res je, da se nam vsem toži po zlatih časih! Ni pa res, da bi želeli imeti že dve leti po vojni napete trebuhe in mastna lica, kajti noben rodoljub si danes ne želi, da bi ga narod zamenjal z rejenimi priganjači totalitarnega režima. Res je tudi, da nas zmerjajo s hlapi, ker nočemo biti njihovi hlapi.

Izvoza v Trst in sploh v cono A oblasti posameznikom ne dovoljujejo, ker so to »nečedni posli« in bi se z njimi okoriščali sloji, ki so »naši smrtni sovražniki«. Godrnjamo, ker nam je popolnoma jasno, zakaj si oblasti prisvajajo monopol na »nečedne posle«, ki vržejo mastne zasluzke zaradi cenega nakupa in dobre prodaje. Nejasno nam pa je, zakaj bi se »naši smrtni sovražniki« spremenili v prijatelje, če sklenejo isto kupčijo s posredovanjem oblasti. Država trdi, da gre dobiček v korist skupnosti. Ze dolgo stikamo za to »skupnostjo«, ki toliko požre, ne da bi počila. Ugotovljeno je doslej le, da je naše ljudstvo žal izven te skupnosti, sicer bi morali posamezniki opaziti zboljšanje svojega položaja, ki

GOSPODARSTVO:

Uši na sadnem drevju

Vsa sadna plemena napadajo različne vrste uši. Izmed vseh pa so najbolj nevarne breskve, na katerih nam uši včasih uničijo večino pridelka, oziroma cvetnega zaroda.

VEČ VRST UŠI

Uši so več vrst, pri nas pa poznamo predvsem dve vrsti, ki nam delajo mnogo škode: tako zvane črne uši in zelene ali medene uši. Te zadnje imenujemo tudi medene, ker izločajo sok, ki je lepiliv in sladek kakor med. Zato spoznamo že od daleč drevo, ki je napadeno od teh uši, po tem, kako po drevesu brnijo muhe in po debli lezeje mravlje, ki vse hitro srkat sladki sok. S tem seveda tudi prenašajo okužitev na celo drevo in tudi na sosedna drevesa. Zelena uš se nastani na spodnji strani lista, katerega ne skrivi kakor črna uš, je pa bolj nevarna kot slednja, ker se zelo hitro množi. Množi se brezspolno do 7 generacij. Uši potujejo od mladike do mladike in od drevesa do drevesa. Zadostuje le malo jajčec, da se okuži lahko ves sadovnjak. Te, zelene uši, se po nekaj dneh življenja spremenijo v krilate uši — jim zrastejo peruti — in v saunce in samice. Poslednje izležejo na jesen jajčeca na očesa enoletnih poganjkov, kjer prezimijo do spomladi, ko začnejo svoje uničujoče delo.

Črne uši se nastanejo v vršičkih mladik. Tu zakrivijo listje, se v

njem skrrijejo in srkajo sok. Posledica je, da drevo, oz. mladice ošibijo in zaostanejo v rasti. Po obeh teh dveh ušeh — črni in zeleni — napadena drevesa v prihodnjem letu malo ali nič ne obrodijo, ker uši ošibijo cvetne mladice, iz katerih so srkale sok.

Hudo škodo nam na sadnem drevju povzročata tudi tako zvana ščitasta uš (diaspis pentagona), ki napada zlasti breskve in hruške. Vidna je v obliki negibnih, drug poleg drugega na skorjo drevesa pritrjenih ščitkov. Ti ščitki srkajo iz skorje sok in drevo polagoma izhira, ako ne uničimo zalege.

KAKO UNICUJEMO SOVRAŽNIKA

Proti tem trem sovražnikom naših sadovnjakov se bomo tako-le borili: za uničenje njih jajčne zalege začnemo velja škropljenje z zmesmi, ki vsebujejo težka olja: kakor miscodrin, fitodrin in enaka. Posebno priporočljiva je raba ravno teh dveh namreč miscodrina in fitodrina, ker ju lahko mešamo z galično brozgo. (p. d. vitrijol.) S težkimi olji moramo škropiti v januarju do polovice februarja, vsekakor pa predno začne popkove brsteti; prepozno škropljenje s težkimi olji nam bosteče popje ožge in uniči pridelek že v zarodu. Ker je potrebno škropiti proti kodri, raznim rjam itd. z galično zmesjo, bomo najprej pripravili 3% galično brozgo (vitrijol) in v to brozgo dodali 3 —

5% miscodrina ali fitodrina. S to zmesjo poskropimo sadno drevje tako, da omočimo vse dele drevesa. Ako to delo v redu opravimo, smo lahko gotovi, da smo uničili klince kodre in rje in tudi jajčno zalego uši. Škropljenje s težkimi olji pa bomo opravili samo vsako drugo leto, ker nam sicer preveč razje skorjo in tako seveda škoduje drevesu. Opozoriti moramo izrecno, da se samo miscodrin in fitodrin sme mešati z galično brozgo, ker se s to spojita, medtem ko drugih takih pripomočkov ne smemo mešati, ker se ne spojijo. Ako bomo rabili neodendrin ali kako drugo slično vrsto, moramo drevje najprej škropiti z galično brozgo, da se pripravimo proti kodri in raznim rjam, in šele čez nekaj dni škropimo z neodendrinom ali podobnim. Opozorjamo izrecno, da moramo ko škropiti z galično brozgo in šele za tem s težkimi oljem. To pa zato, ker so težka olja mastna in ako bi jih prej škropili, bi se galična brozga pozneje ne prišla drevesa. Škropljenje lahko opravimo tudi z navadno škropilnico, ki pa jo moramo takoj po uporabi oprati s toplo vodo, ker nam jo sicer težka olja razjedajo.

BOJ SE NADALJUJE

Ako nismo opravili tega zimskega preprečevalnega škropljenja in bomo na sadnem drevju opazili uši — črne ali zelene, proti ščitasti uši pomagata težka olja — se bomo proti njim bojevali tako-le: črne uši bomo škropili z 1% monitalom ali z 1 — 1½% tobačnim izvlečkom, kateremu smo dodali 2% ugašene ga apna, da se lažje sprime. Dobra sredstva so tudi nicol, nicolman itd.

Briški kmet

IZ ŽIVALSKEGA SVETA

(Prispodoba družabnega prevrata)

Štiri dni kasneje je Napoleon ukazal, da se vse živali zberejo na dvorišču. Pojavil se je osebno. Na vratu je nosil dve odlikovanji. Nedavno je odlikoval samega sebe z živalskim herojem prvoga reda. Devet renčehih psov ga je spremljalo. Živali so čutile, da se bo zgodilo nekaj strašnega.

Napoleon je premeril prisotne živali. Nenadoma je nekaj zakrutil in psi so se zagnali na tiste štiri pujsce, ki so se nekoč upirali, jih zgrabili za ušesa in privlekli pred Napoleona. Okusili so kri in skoraj pobesneli. V veliko presenečenje vseh živali so se trije poglani še proti Boxerju. Ta pa je prvega sprejel s podkovanim kopitom, da se je zavalil po tleh. Pogledal je Napoleona, ta pa je dejal, naj ga pustijo na miru. Renče so se psi umaknili.

Mahoma je hrup potihnil. Štirje pujsi so čakali ter se tresli po vsem telesu. Napoleon jih je pozval, naj priznajo svojo krivdo. Brez okleva-

nja so priznali, da so bili tajno v zvezi s Snowballom že od njegovega izгона, da so mu pomagali zrušiti milna na veter ter so se z njim dogovorili, da bodo kmetijo spravili v roko sosedu Fredericku. Izjavili so tudi, da jim je Snowball priznal, da je bil Jonesov agent. Ko so vse priznali, je Napoleon mignil psom, ki so jim z divjim lajanjem pregrizali vratove.

Napoleon je z grozečim glasom vprašal, ali je še kakšen krivec med živalmi. Tri kokoši, ki so bile voditeljice nekdanjega kokošjega upora, so stopile naprej in priznale, da se jim je Snowball prikazal v sanjah in jih nagovarjal, naj bi odrekle pokorščino Napoleonu. Tudi nje so psi pokončali. Potem je priznala neka gos, da je shranila ob žetvi šest meric žita in ga pozimi pojedla. Oveca je priznala da se je ponečedila v vodnjak pitne vode. K temu naj bi jo pregovoril Snowball. Dve drugi ovci sta priznali, da sta ubili starega ovna, zvestega

Napoleonovega pristaša, ker sta ga gnali okoli ognja, ko je bil prehlajen. Vse so na mestu poklali. Tako so si sledila priznanja in usmrtnice, dokler ni kup mrtvih žrtev segal do Napoleonovih nog na visokem odru. Zrak je bil poln smradu po krvi, katerega niso poznali od Jonesovega izгона.

Živali so razen prašičev in psov odhajale pobite. Niso vedele, kaj je grše, ali nezasišano izdajstvo Snowballovih zaveznikov ali krvavo plačilo, kateremu so pravkar bile priče. Res je, da je tudi za časa starega Jonesa prišlo do strašnih pokoljev, toda zdaj se je to zgodilo med živalmi samimi. Odšle so k perušnemu mlinu na veter in se stisnile skupaj. Boxer je premišljeval in končno spregovoril:

»Tega pa ne razumem. Nikdar bi ne verjel, da se more kaj takšnega pripetiti na naši kmetiji. Vzrok za to je kakšna napaka v nas samih. Rešitev je po mojem mnenju samo ena: delati več. Odslej bom vstajal eno uro bolj zgodaj.«

Druge živali niso vedele, kaj naj bi si mislile. Končno so začele peti »Živali Anglije«, toda tako blaglasno, počasi in otožno, kot je niso pele še nikoli prej. Zapeli so jo trikrat zapovestjo.

Ko so jo pele tretjič, se je pojavil Kričač z dvema psoma. Objavil je, da je po posebnem ukazu tovariša Napoleona pesem »Živali Anglije« ukinjena. Odslej jo je prepovedano peti.

»Zakaj?« je zakričala koza Muriel.

»Ni je več treba, tovarišič, je dejal Kričač rezko. »Živali Anglije« je bila pesem revolucije. Revolucija je zdaj končana. Usmrtnice izdajalcev je bilo zaključeno poglavje. Zunanji in notranji sovražnik je pobit. V »Živali Anglije« smo izražali svoje hrepenenje po boljši družbi bodočih dni. Ta družba je zdaj ustvarjena. Jasno je, da ta pesem nima več nobenega smisla.«

Kot so bile prestrašene, bi nekatere živali bile še sposobne ugovarjati, toda v tem trenutku so se oglasile ovce: »Štiri noge dobro, dve nogi slabo!«

»Živali Anglije« ni bilo več slisati. Minimus, poet kmetije, jo je nadomestil z novo pesmijo, ki se je začela:

»Živalska kmetija, živalska kmetija,

nikdar Ti nobena žival ne bo škodilac

Peli so jo vsako nedeljo, toda

niti besedilo niti napev in nikdar po mnenju živali dosegel »Živali Anglije«.

Po nekaj dneh so se živali spomnile, da pravi šesta zapoved: »Nobena žival naj ne ubije druge živali.« Clover je prosil osla Benjamina, naj mu prečita šesto zapoved, toda Benjamin je odklonil mešati se v takšne zadeve. Potem je prosil kozo Muriel. Prečitala jo je na steni kašče: »Nobena žival naj ne ubije druge živali brez razloga!« Kaj hočete, zadnji dve besedi sta ušli živalim iz spomnina. Zdaj pa so videle, da zapoved ni bila kršena, kajti razlog za pokolj je bil tehten: zveza z izdajalcem Snowballom.

Vse leto so živali delale trše kot prejšnje leto. Bili so trenutki, ko so mislile, da delajo več kot za časa starega Jonesa in da se jim ne godi boljše. Ob nedeljah jim je bral Kričač številke, ki so kazale, da se je proizvodnja dvignila za sto, dvesto ali tristo odstotkov. Križ pa je bil v tem, da so živali počasi pozabile, kako je prav za prav bilo pod Jonesom. Kljub temu pa so bili dnevi, ko bi si želele manj števil in več hrane.

Vse ukaze je čital Kričač ali kakšen drug prašič. Napoleon se je kazal le redko v javnosti, toda takrat je poleg trope psov šel pred njim še petelinček kot nekaj trobentač, ki je spustil lep štikiriki, preden je Napoleon spregovoril. Celo v stari Jonesovi hiši je živel Napoleon ločeno od drugih. Strelga sta mu dva psa, jedel pa je krožnikov z zlatim robom, ki so jih našli v Jonesovi jedilnici v posebni omari. Javili so tudi, da bodo streljali iz puške razen ob priliki dveh obletnici tudi na Napoleonov rojstni dan.

Nihče ni več govoril o njem kot o »Napoleonu«, vsak ga je nazival vsaj »Naš Voditelj, tovariš Napoleon«. Prašiči pa so prav posebno radi iznašli kakšne posebne naslove: »Oče vseh živali«, »Strah vsega človeškega rodu«, »Zaščitnik ovčje volne«, »Prijatelj rabe« in podobno. Kričač je v svojih govorih s solzami v očeh govoril o Napoleonovi modrosti, o dobroti njegovega srca in o globoki ljubezni posebno za nesrečne živali, ki žive še v suženjskih razmerah na drugih kmetijah. Napoleonu so pripisovali zasluga za vsak uspeh in naključje.

(Nadaljevanje)

SLOVENSKI RADIO TRST

V zadnji številki našega lista se nam je vrnila glede valovne dolžine radia Trst II neljuba pomota. Sedaj oddaja ta postaja na valu 278.7 oziroma 1076 kc.

Ob tej priliki ugotavljamo, da niso točna zadržila, da se slovenska radijska oddaja v Trstu ponekod slabo sliši samo zaradi prenosa oddajnika iz Vidma v Trst. To izhaja iz dejstva, da v istem kraju istočasno zelo dobro slišijo postajo Trst I in zelo slabo postajo Trst II, čeprav sta oddajnika obeh postaj na istem kraju, t. j. na Trsteniku. Pravi vzrok slabšega sprejema postaje Trst II je tedaj samo v šibkejši kw.

Merodajne čimtelje ZVU ponovno prosimo, da odpravijo ta nedostatek postaje Trst II, ki je za vse Slovence izredne važnosti, česar menda ni treba utemeljevati.

Jugoslovanski tisk v Londonu

V Londonu izdajajo Jugoslovani več glasil, ki tolmačijo naziranja jugoslovanske emigracije.

Na posebni nadstrankarski reprezentativni višini je mesečna revija „Jugoslavija“ (Naslov uredništva: The Yugoslav Review, Monomark BN/Ravjug, London, W. C. 1. Great Britain.), ki priobčuje uradne izjave Jugoslovanskega narodnega odbora v Londonu, podaja odlične pregledne svetovnih dogodkov s posebnim ozirom na Jugoslavijo in prinaša glasove iz domovine.

V majski številki beremo na uvodnem mestu: „Jugoslovanski narodni odbor ne more nobenemu svetovati, da bi se v današnjih razmerah vrnil v državo. V normalnih prilikah in v državah s pravnim, zakonitim redom bi pomenila amnestija krivcev in političnih nasprotnikov veliko stvar in odločno potezo za ureditev razmer. Naša država je medtem danes brez sodišč in brez zakona... Popolna samovolja organov komunistične stranke je edini zakon...“ V tej zvezi pa čuti J. N. O. dolžnost opozoriti vse begunce, da bo treba še mnogo trpljenja in samopremagovanja predno pride do zmage demokracije v domovini, v katero veruje. Člani J. N. O. so: Slobodan Jovanović, Jovo Bažjanin, Večeslav Vilder, dr. Milan Gavrilović, R. L. Knežević in K. Lj. Miletič.

V junijski številki je „Jugoslavija“ takole zabeležila izhajanje našega lista: „Demokracija, je ime tednika, glasila demokratičnih Slovencev Julijske krajine, ki hrabro brani načela prave demokracije.“

Drugi jugoslovanski šapirografiran periodični list, ki izhaja v Londonu, je „Seljačka Jugoslavija“ (Kmetška Jugoslavija), ki ga izdaja dr. Miloš Sekulić (Naslov uredništva: 100, Oslo Court, London, N. W. 8.). „Seljačka Jugoslavija“ se bori za svobodno kmetško demokratsko federativno Jugoslavijo: za združeno srbstvo, združeno hrvaštvo in združeno slovenstvo“. V kmetstvu evropskega jugovzhoda ne vidi samo najmočnejše odporne sile proti komunističnemu totalitarizmu, nego tudi podlago za ureditev odnošajev med kmetjskimi narodi tega področja. V povezanosti demokratičnih kmetjskih in socialističnih sil, vidi pogoj pravice, miru in napredka naše celine.

GEOMETER, uradnik v Trstu, želi dopolniti izvežbanje v svoji stroki. Išče primerno dnevno zaposlitev pri strokovnjaku ali gradbenem podjetju. Resnost.

Naslov pri upravi lista
Odgovorni urednik: Janke Simič.
Tiska tiskarna Budin v Gorici.
Tiskano z dovoljenjem A. I. S.

Novice iz Amerike

Bivši ravnatelj „Zadružne zveze“ v Ljubljani g. Fr. Gabrovšek, ki je bil tudi narodni poslanec v Beogradu in je ob porazu Jugoslavije hkrati z vlado odšel v inozemstvo, živi že štiri leta v Clevelandu. Pred kratkim je vložil tožbo proti tajniku SANS-a Mirku Kuklju, ki je v komunističnih listih žaljivo pisal o njegovem delovanju pri „Zadružni zvezi“ v Ljubljani. Gosp. Gabrovšek je priznan zadružni delavec in je radi svoje poštenosti in poštenovalnosti užival v Sloveniji splošen ugled. Vsakega takega moža skušajo komunisti z različnimi očitki oblastiti ter moralno ubiti. Proti takim brezvestnim metodam smo tu pri nas vsled izrednih razmer skoro brez ohrambe, v Ameriki je učinkovito sodišče, ki brani čast pred obrekovalci. Ker se je g. Gabrovšek poslužil te poti, je zavladal med krivici strah pred kaznijo. Gosp. Gabrovšek toži kakor rečeno, gosp. Kuhija in dnevnik „Enakopravnost“ v Clevelandu, ki je napad priobčil.

Pod naslovom „Knjige v papirnicu“ poroča „Amer. Dom.“ z dne 15. maja: „Hitler je uničeval slovenske knjige na Gorenjskem in na Štajerskem. Novi gospodarji to uničevanje nadaljujejo. V Ljubljani so ustanovili „Slovenski knjižni zavod“. Njegovi upravitelji vozijo knjige, ki so jih vzeli dosedanjim lastnikom, v prvi vrsti Jugoslovanski knjigarni, na kamjonih v papirnicu v Vevče. Cele tovrstne avtomobile knjig so že zvozili. „Ljudska pravica“, ki o tem poroča, pravi, da nima nič proti temu, da so zvozili tja razne pobožne in druge podobne knjige. Toda zvozili so novi gospodarji tudi knjige, ki so celo po komunistično veliko vredne. Tako so vozili v papirnicu prevode Shakespearea, Cervantesa in Gogolja, Cankarja, Iurčiča, Simona Jenka itd. Take tiče so torej nastavili komunisti v knjižne zavode. Komunisti v knjižnico, kozla v zelje.“

ŠIRITE „DEMOKRACIJO“

Iz Slovenije in Jugoslavije

V Ljubljani je bil četrti sestanek „Javne tribune“, na katerem je član izvršnega odbora OF Maležič takoj v začetku povedal, da ni bilo moči ustreči željam vseh, da bi njihova vprašanja javno obravnavali, ker v časopisih ni prostora, ali pa ne spadajo pod „Javno tribuno“. To bo res, ker bi „Javna tribuna“ najbrž ne marsikatero vprašanje težko odgovorila, da pa v časopisih ni prostora, tega bralec ljubljanskih dnevnikov ne more verjeti, ker že na prvi pogled vidi, da jih po sili pletnijo, pa naj bo s še tako klavrnino in neresnično propagando.

Na sestanku so se navzoči pritoževali zaradi slabe preskrbe z udeležbo in ker interniranci, ki so vse izgubili, ne morejo dobiti blaga za obleko, katerega pa je dovolj za udarnike. Neki obrtnik se je pritožil nad zadrgami, češ da uničujejo zasebnike in obrtnike. Nadaljnja vprašanja so zadevala čiščenje mesta, pomisleke, kritike in predloge v zvezi s prostovoljnimi delom in podobno. Nekdo je vprašal, kam gre denar za prostovoljno delo, ker je bilo rečeno, da bo to delo plačano. Na to vprašanje je Maležič pojasnil, da bo prostovoljno delo res plačano, toda ne tistemu, ki delo opravlja, ampak ustanovi, ki prostovoljno delo organizira, namreč Osobodilni fronti!

Na vprašanje, kaj je bilo s tistimi, ki so bili zasuti na progi Šamarsarajevo, je Maležič odgovoril, da si take laži izmišlja reakcija.

Tudi pritožba, zakaj zasebniki ne dobijo govejega mesa, gostilne in menze pa ga imajo dovolj, je padla na sestanku „Javne tribune“. Seveda je bil odgovor, oziroma izgovor takoj pripravljen, in sicer: da ga tudi menze in gostilne nimajo dovolj in če bi jim ga vzeli, ne bi zadostovalo za širše razdeljevanje. Takšna je torej pravica in enakost za vse, da si meso lahko privoščijo le tisti, ki imajo denar za gostilno. Krivda za to pa da je pri kmetih,

ki zna črno kolejko, so pojasnili navzočim. Tega pa ni nihče povedal, da je za izbrance tudi mesa dovolj, živino pa celo tihotapijo na področje A in v Italijo. In da morajo Slovenci stradati zato, da more komunistična partija v tujini širiti svojo propagando, tudi nihče ni omenil.

Ni drugega kot pesek v oči je ta poskus javnega kritiziranja uravne, ki se imenuje „Javna tribuna“, pesek v oči, toda samo za slepece.

V Ljubljani je bila razprava proti bivšim uradnikom „Napreze“ v Kranju, ki so si prisvojili narodno imovino, izkoriščali svoje položaje ter s svojo malomarnostjo zakrivali razne tatvine. Sodišče je obsodilo člana okrajnega ljudskega odbora v Kranju Franca Benedika na dve leti odvzema prostosti s prisilnim delom, poslovojdjo „Napreze“ Bolezlava Trnovca na eno leto odvzema prostosti, vodjo glavnega skladišča Jenka Urbanca na 6 mesecev odvzema prostosti in poslovojdinjo Maro Slavec na 6 mesecev pogojno.

Okrožno sodišče v Ljubljani je obravnavalo primer izrabljanja združništva, ki ga je zagrešil Dinko Masterl, bivši lastnik sitarskega in žimarskega podjetja v Skofji Loki. Da bi rešil med vojno povečano premoženje, je osnoval drugo, tako trdi obtožba, v kateri je sam gospodarji, v upravni odbor pa je postavil ljudi, ki jih je pridobil z lepimi plačili. Sodišče je obsodilo Masterla na dve leti odvzema prostosti s prisilnim delom in zapleno premoženja, ki ga je vložil v zadrugo, Karla Česnja na dve leti odvzema prostosti s prisilnim delom ter na eno leto izgube političnih in državljskih pravic, ostale tri obtožence Antonijo Bajželj, Janca Bajžlja in Avguštna Kavčiča pa na pogojno kazni.

Vesti s Tržaškega

„Post-UNRRA podpore“ za področje A in Videm. Britanska in ameriška vlada sta obvestili Zav. voj. upravo za Julijsko krajino ter upravo za Videm, da bo od 1. julija 1947 dalje dobavljala osnovna živila področjem pod njihovo upravo vlada Združenih držav v skladu s svojim načrtom „Post-UNRRA podpore“. V kratkem bodo dobavili naslednje vrste blaga: živila, zdravila, goriva, obleke in blago za obleke, gnojila, sredstva za pobiranje mrčesa in semena. Te dobave se morajo razdeliti brez razlike na raso, vero in politično prepričanje. Razdeljevanje bo upravljala posebna komisija Združenih držav, ki bo imela svoj sedež v Trstu, in bo tesno sodelovala z gospodarskim odsekom ZVU. Prva ladja, parnik David G. Burnett, ki je pripeljala blago na podlagi tega načrta, je dospela v Trst 7. t. m. Tovor je obstojal iz 8500 ton moke, ki stane 1.414.695 dolarjev. Načrt za „Post Unrra pod-

pore“ je odobril ameriški kongres, ki je v kritje izdatkov določil 35 milijonov dolarjev. Da je bil načrt sprejet, so se najbolj trudili bivši namestnik zunanjega ministra Dean Acheson, senator Vandenberg, zunanji minister Marshall in predsednik Truman.

Nov načelnik Tiskovnega urada. Za načelnika Tiskovnega urada Zavezniške obveščevalne službe je bil imenovan major Maxwell Harrison na mesto gospoda Alberta Haračija. Njegovi uradi so v palači Telve na trga Oberdan.

Candusio, svētiki področja in načelniki prefekturnih uradov. Po pozdravu vseh navzočih je polkovnik Carnes omenil veliko odgovornost, ki jo imajo vsi do občestva ter izrazil željo, da bi vsi delali v priskrbi skrupulozno. S prefekturo se je g. Carnes peljal v mestno hišo, kjer se je pozdravil s predsednikom občine odvetnikom Mianijem in so mu bili predstavljeni člani občinskega sveta in načelniki občinskih uradov.

Kruh se je podražil. Radi zvišanja stroškov in ker se je znižala politična cena za kruh, se je na področju ZVU v Julijski krajini povišala cena za kruh, na 38 lir kg.

Nečedna odkritja v uradu za javna dela. Ponosna palača ministrstva za javna dela za magistratom je že več kot teden dni v osredju umazanega škandala, ki opravičeno razburja Trst in vso deželo. Nepošteno pu-stolovec, ki so po naključju in vsled nesrečnih povojnih zmed, prišli v tem važnem uradu do oblasti in besede, so zločinsko gospodarili z milijonskimi zneski, ki so bili dodeljeni za obnovo in ureditev upuščene pokrajine. Zadnjič smo kratko poročali, da je policija pričela preiskovati nečedno zadevo in aretirala večje število oseb, ki jih je jela zasliševati. Preiskava se nadaljuje in zavzema vedno večji obseg. Pri prvem policijskem posegu je bilo odpeljanih v zapore 10 oseb: major Richardson, načelnik urada za javna dela, in major Squire, prideljen temu uradu, ter 8 civilnih oseb, med njimi tri ženske. Naslednje dni ni bilo več uradnih poročil. Dognalo se je samo, da so bili aretiranci čisto in dolge ure zaslišani. Časopisje je ugibalo, sumničilo in se razpisovalo o tem, kako se je malopridna družba aretirancev in njihovih prijateljev kopal v razkošju, se lovila za nepoštenim zaslužkom in se vdajala razvratnemu življenju. Tudi o podjetjih, katerim je urad za javna dela oddajal dobičkonosna naročila, se je začelo sumljivo sušljati. V sredo 16. t. m. je pa obveščevalni urad za Julijsko krajino sporočil, da je bilo radi domnevnih nerednosti pri odledku za javna dela aretiranih še 13 civilnih oseb, ki niso bile zaposlene pri uradu za javna dela. Policija ni navedla imen te trinajstori-ce in je sedaj časopisju zopet prepuščeno, da ugiblje in razklada umazarije. Pri teh razglabljanjih so nekateri listi pristranski in se kažejo politično in nacionalno strupeni in krivični. Očividno pa ves škandal še ni dokončno pojasnjen in doživimo lahko še mnoga presenečenja.

Ta nečedna zadeva gotovo ni povečala ugleda ZVU, vendar je odločen nastop oblasti proti v afero zapletenim osebam, ne glede na njihov položaj, dokaz, da ima demokracija v sebi dovolj moralne sile, da zatre take izrodke. Uverjeni smo, da bo zavezniška sodna oblast gotovo znala varovati svoj ugled in ugled časne uprave Trsta, na katerega so obrnjeni pogledi svetovne javnosti ter bo odločno nastopila proti osebam, ki so se brezvestno pregrešile z nepošteno koristoljubnostjo.

Nabrežina. V sredo 9. julija predpoldne je conski komisar polkovnik Gardner ustoličil predsednika in člana našega občinskega sveta. Svečanost se je vršila v občinski hiši. Novi občinski svet šteje 7 članov in so v njem zastopane vse politične stranke. Predsednik občine je g. Franc Kakeš.

Alli ste poravnali naročnino?

V podporne namene. Po veljnik 88. divizije in Trsta generalni major E. Moore je pred dnevi na tržaškem magistratu izročil predsedniku občine advokatu Mianiju 506.375 lir, dohodek koncerta, ki sta ga nedavno imela v gledališču Verdi g. Evgene List in Gibson Morrissey. Velikodušni dar bodo porabili v podporne namene.

Za meje Svobodnega tržaškega ozemlja. Med vladami 4 velesil ter Jugoslavijo in Italijo je bilo sklenjeno, da se čimprej določijočasne meje Svobodnega

trž. ozemlja. V ta namen sta bili ustanovljeni dve mešani komisiji, ena za določitev meje med Trž. ozemljem in Jugoslavijo, druga pa za določitev meje med Trstom in Italijo. Obe komisiji bosta imeli svoj sedež v Trstu. Vsaka velesila je imenovala pri obeh komisijah svojega zastopnika; ti bodo varovali interese Svobodnega tržaškega ozemlja. S soglasnim sporazumom sta komisiji imenovali podpolkovnika Stilwella za svojega tajnika. Prvi sestanek sta imeli komisiji v soboto 12. t. m.

„Voditi vojno z namenom uničiti hitlerizem pomeni narediti v politiki zločinsko neumnost...“
Moskovski komunistični dnevnik „Izvestija“ od 9. 10. 1939.

Vesti z Goriškega

Gospodu predsedniku goriškega področja dr. Huguesu je v torek ponoči 15. t. m. nenadoma umrl 21 letni sin Karel, visokošolec. — Gospodu predsedniku Huguesu, ki že dve leti predseduje goriškemu področju pod ZVU, in njegovi cenjeni družini izrekamo v imenu našega lista in slovenske javnosti iskreno sožalje! Pogreb se je vršil v Gorici včeraj 17. t. m. ob 4 uri popoldne ob obilni udeležbi občinstva.

Zlatomašnik. G. I. Matelič, župnik v Smartnem ob Brdih, je te dni na Su. gori čisto ilho praznoval svojo zlato mašo. Členu in delavcem zlatomašniku želimo še dolgo urso zdravih let.

Meja med Italijo in Jugoslavijo. Zav. voj. uprava uradno poroča: „Po izjavi, ki so jo dali tisku 3. marca t. l., je „Supervisory Commission“ za določitev časne meje med Jugoslavijo in Italijo v sporazumu z jugoslovansko in italijansko delegacijo odločila, da ne bo niti komisija v celoti niti njeni posamezni člani izdali nikake izjave tisku, dokler ne bo delo končano. Ker so nedavno nekateri obveščevalne agencije izdale netočne in pristranske informacije, ki so jih objavili številni italijanski dnevnik v Trstu 10. t. m., smatra „Supervisory Commission“ za potrebno poudariti, da so objavljene vesti netočne, brez vsakršne uradne osnove ter so imele samo namen razburiti „javno mnenje“.

„Soški tednik“, glasilo komunistične Osobodilne fronte v Gorici, je izšel v soboto zadnjikrat. Namesto „Soškega tednika“ bodo slovenski komunisti in njihovi simpatizerji izdajali - čujemo - drugi list, kateremu so menda dali ime „Soča“.

Požar. Karolini Marvin, vdovi Čubej na Ajševici je zgorela hiša, ker se je vnelo seno na seniku. S premoščinami vred cenijo škodo na 600.000 lir.

Nesreča. Sedemdesetletnega Ivana Štruklja iz Kanala je podrla krava, ko jo je gnal napajati. Prepeljali so ga v goriško bolnico radi telesnih poškodb. Osemletnega Danila Kaučiča iz Temnice je pa tele na pašniku udarilo z nogo v obraz. Tudi njega so prepeljali v goriško bolnico.

Kojsko. (Zopet pritisk). — Ker je ZVU ukinila zadrugo, ki je bila ustanovljena in je delovala na podlagi političnega pritiska komunističnih elementov, izvajajo sedaj isti elementi pritisk na ljudstvo in ga silijo, da vpisuje živilske nakaznice samo pri trgovini na Njivicah. Dobri poznavalci razmer trdijo, da se hoče zadruga skriti v prostore te trgovine.

Miren. Marsikdo si bo mislil, ko bo prečital naslov, da je pri nas vse v redu, češ, Miren je miren. A temu ni tako. Če opazuješ naše ljudi pri vinu, kako so razigrane, vesele volje, si boš pač mislil, da komaj čakajo na obljubljeni raj, ki ga v coni B že uživajo. Toda naši ljudje že vedo vsaj približno, kakšna je „svoboda“, ki jo tam delijo

in si pač želijo, da bi vsaj za enkrat še ne prišla do nas. Seveda ne mislijo vsi tako. Tisti, na primer, ki dobivajo lepe zneske iz fondov K.P. zato, da vzdržujejo javno mnenje in razpoloženje na gotovi višini so drugačnega mnenja. Ob nastopu Tita so nas pitali s krilatico: „Tito razbil prašičem je korito“, toda sedaj vidimo, da je korito ostalo, le prašiči so se menjali. V „svobodni“ Jugoslaviji se dobro godi gerarhom, to je onim, ki vihte bič v rokah. Ljudje vedo, da je tam treba delati namesto šest, sedem dni da teden. Tudi pri nas uvajajo udarniško delo na dan nedelje. Posebno ganljivo je bilo, ko je tovarišica Srečka peljala udarniško četo na njivo vdove, kateri so partizani moža likvidirali. Prav po evangeliju! Toda ko bi tovarišica videla v srce uboge vdove, bi ji najbrže prihranila toliko muke. — Naša mladina zares uživa svobodo? Otroci se brez nadzorstva potepajo pozno v noč po vsi, mladina pa do zore ne utrudljivo pleše. Zgleda, da mislijo napraviti plešišče s cementnim tlakom in to na občinskem prostoru, kjer je že bil „Dopolavor“. Isti režimi, isti cilji: zapeljevanje mladine. — Med borbo 1. 1943 je na Gradu na čuden način zginilo cerkveno zlato. Osebe, ki so imele pri tem svoje prste, se še vedno svobodno sprehajajo po vasi. Tudi petorica nedolžnih žrtve še vedno zamačaka na prenos v blagoslovljeno zemljo.

Vrh Sv. Mihaela. Zaprli so 25 letno Gabrijelo Cotič, vdovo Pahor, obtoženo, da je umorila svojega nezakonskega otroka. Po poročilih policije je zločinska mati svoje dejanje priznala.

Borjana. Zaključek šolskega leta v Borjani. Osnovna šola v Borjani je letošnje šolsko leto zaključila s sv. mašo 13. t. m. Po sv. maši so v prisotnosti staršev otrokom razdelili spričevala. 49 učencev je bilo spoznanih za sposobne prestopiti v višji razred, ostalih 21 bo pa imelo v jesenskem roku popravne izpite. Otroci so z malimi izjemami redno hodili v šolo in pazljivo sledili pouku. Uspeh letošnjega leta je popolnoma zadovoljiv. G. učitelj se je v kratkem govoru zahvalil prisotnim staršem za njihovo pozornost in razumevanje. Pojasnil je važnost šole, ter ponovno izrazil željo, da naj nadarjenejši otroci po končani osnovni šoli nadaljujejo z učenjem na srednjih šolah.

12. t. m. je po kratki in mučni bolezni umrl v starosti 60 let Hrast Andrej. Naj mu bo lahka domača zemlja. Svojem izrekamo iskreno sožalje.

Iz uredništva

Popravek: V zadnji številki je pri gospodarskem članku: „Se o našem denarništvu“ pomotoma izostal podpis „Iliricus“.

Prispevki za tiskovni sklad „Demokracije“

fl. fl. iz listušenj 100.—; fl. D. iz Kobarida 100.—; trije demokrati z Opčin, prvi 100.—, druga dva po 50.—

Dsem prisrčna hvala!